

राष्ट्रिय जलस्रोत विकास परिषदको पुनर्गठन

प्रमुख राष्ट्रिय सम्पदाको रूपमा रहेको जलस्रोतलाई देशको अधिकतम हित र जनताको आर्थिक तथा सामाजिक विकासको सन्दर्भमा छिटो भन्दा छिटो अधिकतम उपयोगमा ल्याई विकासको क्रम अघि बढाउन र राष्ट्रिय स्तरमा आम सहमतिको वातावरणमा नीतिगत आधार विकास गर्न श्री ५ को सरकारले मिति २०४९/१२/२६ मा सम्माननीय प्रधानमन्त्रीज्यूको अध्यक्षताना गठित राष्ट्रिय जलस्रोत विकास परिषदलाई निरन्तरता दिई जलस्रोतसंग सम्बन्धित विभिन्न निकायहरूसँग समन्वय गर्ने नीतिगत आधारहरू निर्धारण गर्न, विभिन्न राजनैतिक दलहरूका प्रतिनिधिहरू एवं जलस्रोतको क्षेत्रमा योगदान दिन सक्ने विशेषज्ञहरू र यस क्षेत्रमा संलग्न संघ सस्थाका प्रतिनिधिहरूको विचारलाई आत्मनात गरी नीतिगत प्रकृया अगाडि बढाउन नमय सापेक्ष रूपमा विद्यमान नीति तथा कार्यक्रम राष्ट्रिय दृष्टिकोणबाट अनुगमन र पुनर्गठनको लागि सहायता पुर्याउन र परिषदलाई अझ बढी क्रियाशील बनाउन परिषदको पुनर्गठन एवं कार्यक्षेत्र र गठनात्मक स्वरूपमा परिवर्तन गर्ने दायित्वपूर्ण भएको छ :

क. परिषदको पुनर्गठन :-

श्री ५ को सरकारको मिति २०४९/१२/२६ को निर्णयानुसार गठित राष्ट्रिय जलस्रोत विकास परिषदलाई देहाय बमोजिम पुनर्गठन गर्ने:-

सम्माननीय प्रधानमन्त्री	अध्यक्ष
माननीय जलस्रोत मन्त्री	उपाध्यक्ष
माननीय परराष्ट्र मन्त्री	सदस्य
माननीय अर्थ मन्त्री	सदस्य
माननीय स्थानीय विकास मन्त्री	सदस्य
माननीय कृषि मन्त्री	सदस्य
माननीय कानून तथा न्याय मन्त्री	सदस्य
माननीय उद्योग मन्त्री	सदस्य
माननीय आवास तथा भौतिक योजना मन्त्री	सदस्य
माननीय विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्री	सदस्य
माननीय वन तथा भू-संरक्षण मन्त्री	सदस्य
माननीय जनसंख्या तथा वातावरण मन्त्री	सदस्य
प्रतिनिधि सभाका प्रमुख प्रतिपक्षी दलका नेता	सदस्य
राष्ट्रिय सभाका सत्ता पक्षका नेता	सदस्य
राष्ट्रिय सभाका विपक्षी दलका नेता	सदस्य
माननीय जलस्रोत राज्यमन्त्री/वा सहायकमन्त्री	सदस्य
उपाध्यक्ष, राष्ट्रिय योजना आयोग	सदस्य
सभापति, प्राकृतिक स्रोत साधन तथा वातावरण समिति, प्रतिनिधि सभा	सदस्य
संसदमा कुनै दलका १० भन्दा बढी संख्या भएका प्रतिनिधिहरू भए	
त्यस्ता प्रत्येक दलबाट २ जना र अन्य दलबाट १-१ जना सांसद प्रतिनिधि	सदस्य
प्रतिनिधि सभामा प्रतिनिधित्व गर्ने स्वतन्त्र सांसदहरू मध्ये एक जना	सदस्य
राष्ट्रिय सभामा प्रतिनिधित्व गर्ने स्वतन्त्र सांसदहरू मध्ये एकजना	सदस्य
माननीय सदस्य, रा.यो.आ. (जलस्रोत हेर्ने)	सदस्य
मुख्य सचिव	सदस्य
सचिव, जलस्रोत मन्त्रालय	सदस्य

जलस्रोत क्षेत्रमा विशिष्ट योगदान पुर्याएका व्यक्तिहरू मध्येबाट
श्री ५ को सरकारद्वारा मनोनित पांचजना
अध्यक्ष, नेपाल चेम्बर अफ कमर्स
अध्यक्ष, नेपाल उद्योग वाणिज्य महासंघ
कार्यकारिणी सचिव, जल तथा शक्ति आयोगको सचिवालय

सदस्य
सदस्य
सदस्य
सदस्य-सचिव

परिषदको बैठकमा प्रतिनिधि सभाका सभामुखलाई पनि आमन्त्रण गर्न सकिने छ । साथै आवश्यकता अनुसार श्री ५ को सरकारका सम्बन्धित निकायका पदाधिकारीहरू र गैर सरकारी क्षेत्रमा कार्यरत अन्य विज्ञहरूलाई पनि अध्यक्ष वा उपाध्यक्षको सहमति लिई सदस्य- सचिवले आमन्त्रण गर्न सक्ने छ ।

श्री ५ को सरकारबाट मनोनित हुने सदस्यहरूको पदावधि दुई वर्षको हुने छ ।

द्वि) परिषदको कार्यहरू :-

परिषदले देहाय बमोजिम कार्यहरू गर्ने छ :-

१. देश विकासको आवश्यकता अनुरूप जलस्रोतको उपयोग सम्बन्धमा राष्ट्रिय सहमतिको लागि उपयुक्त वातावरणको सृजना गर्नमा योगदान पुर्याउने र राष्ट्रिय दृष्टिकोणबाट मुलुकलाई अधिकतम लाभ हुने गरी तन्त्रसम्बन्धि नीति निर्धारण गर्ने ।
२. देशको प्रमुख र महत्वपूर्ण सम्पदाको रूपमा रहेको जलस्रोतको दुत्तर एवं दीगो विकास गरी समुचित उपयोग गर्न आवश्यक नीतिगत आधारहरू सुनिश्चित गर्ने ।
३. जलस्रोत विकासको निमित्त विभिन्न क्षेत्र तथा निकायहरू विच समन्वय ल्याउने आधारहरू पहिल्याउने ।
४. जलस्रोत विकास सम्बन्धि राष्ट्रिय एवं अन्तर्राष्ट्रिय समझदारी बढाउने सन्दर्भमा सरकारलाई आवश्यक निर्देश गर्ने ।

ग) परिषदको कार्य संचालन विधी :-

परिषदको कार्य संचालन विधी देहाय बमोजिम हुनेछ :-

१) बैठक:-

- (क) परिषदको बैठक कम्तिमा वर्षको एक पटक बस्ने छ । बैठकमा जलस्रोत विकासको लागि अपनाउनु पर्ने नीति, जलस्रोत सम्बन्धी विकास आयोजनाहरूको प्रगति एवं मूल्यांकन प्रतिवेदन, अनुगमन प्रतिवेदन र तत् सम्बन्धी अन्य आवश्यक सूचनाहरू सम्बन्धित निकाय तथा पदाधिकारीबाट सचिवालय मार्फत पेश गरिनेछ ।
- (ख) परिषदको प्रत्येक बैठकमा छलफल हुने विषयको कार्य सूची एवं तत् सम्बन्धि विवरण एवं प्रतिवेदन सचिवालयले संकलन एवं तयार गरी बैठकको संचालन गरिनेछ ।
- (ग) परिषदको बैठकले गरेका निर्णयहरू सदस्य-सचिवले प्रमाणित गर्ने छ र सोको जानकारी सबै सदस्यहरूलाई दिईनेछ ।

घ) परिषदको बैठकका निर्णयहरु कार्यान्वयनका लागि श्री ५ को सरकारका मन्त्रियत निकायहरुलाई अनुरोध गरिनेछ ।

ङ) बैठकका निर्णयहरु कार्यान्वयन भए नभएको अनुगमन सदस्य-सचिबले गर्नेछ ।

२. समिति उप-समिति गठन गर्न सक्ने :-

परिषदले कुनै कार्य विशेषको लागि आवश्यकता अनुसार स्थायी वा अस्थायी समिति उप-समिति एवं कार्यटोलीहरु गठन गरी निर्वाहको कार्यक्षेत्र एवं कार्यविधि निर्धारण गर्न सक्नेछ ।

३. सचिवालय :-

परिषदको सचिवालयको काम जल तथा शक्ति आयोगको सचिवालयले गर्नेछ ।

४. जलस्रोत स्थायी समन्वय समितिको गठन :

जलस्रोतको विकासमा निजी क्षेत्रको बढ्दो अभिरुचीका साथै यसका उपयोगको बारेमा वातावरणीय पक्ष एवं राजनीतिक दलहरुका बीच राष्ट्रिय सहमति कायम गराई विभिन्न आयोजनाहरुलाई अघि बढाउनु पर्ने आजको वास्तविकतालाई ध्यानमा राख्दा जलस्रोत विकास परिषदका सदस्यहरुलाई नीति निर्धारणका विविध पक्षमा नियमित रूपमा संलग्न गराउनु पर्ने आवश्यकता छ । साथै भै रहेका नीतिहरुको पुनरावलोकन गर्ने कार्यमा पनि पेशागत एवं राजनीतिक रूपमा सहयोग पुर्याउनु पर्ने तथ्य महत्वपूर्ण छ । यी कुराहरुका अतिरिक्त जलस्रोतको उपयोगको लागि नियमित रूपमा राष्ट्रिय स्तरमा विभिन्न राजनीतिक दलहरुका बीच निरन्तर सम्वाद कायम गर्ने कामका लागि संस्थागत व्यवस्थाको स्वरूप राष्ट्रिय जलस्रोत विकास परिषदको देहाय बमोजिमको एक जलस्रोत स्थायी समन्वय समिति गठन गर्ने ।

माननीय जलस्रोत मन्त्री	अध्यक्ष
संसदमा दश भन्दा बढि संख्यामा प्रतिनिधि भएका प्रत्येक राजनीतिक दलका २/२ जना सांसद प्रतिनिधिहरु	सदस्य
संसदमा दश भन्दा कम संख्यामा प्रतिनिधि भएका राष्ट्रिय मान्यता प्राप्त दलको सांसद प्रतिनिधि एक जना	सदस्य
माननीय जलस्रोत मंत्रीबाट मनोनित एक जना	सदस्य
सचिब, जलस्रोत मन्त्रालय	सदस्य
कार्यकारिणी सचिब, जल तथा शक्ति आयोगको सचिवालय	सदस्य-सचिब

यस समितिको बैठकमा आवश्यकता अनुसार राष्ट्रिय योजना आयोगका जलस्रोत हेर्ने सदस्यलाई पनि आमन्त्रण गर्न सकिने छ ।

४ जलस्रोत स्थायी समन्वय समितिको कार्यक्षेत्र :

- (क) राष्ट्रिय विकासको आवश्यकता र देशको हक र हितलाई अधिकतम रूपमा फाइदा हुने गरी जलस्रोत उपयोग एवं सम्बर्द्धन सम्बन्धमा राष्ट्रिय सहमति कायम गर्न पहल गर्ने, गराउने ।
- (ख) जलस्रोत विकाससंग सम्बन्धित नीतिगत अवधारणाहरू विच समन्वय कायम गर्न लगाउने तथा विद्यमान समस्याहरू समाधान गर्न पहल गर्ने, गराउने ।
- (ग) जलस्रोत विकासमा निजी क्षेत्रको लगानी तथा सहभागितामा व्यापक वृद्धि गर्न एवम् सरकार र निजी क्षेत्रका लगानीकर्ता विच समन्वय कायम गर्न आवश्यक नीति निर्माणका लागि ट्रेस आधारहरू पहिल्याउने ।
- (घ) जलस्रोत विकासमा गैर नरकारी संस्थाहरूको सहभागिता एवम् सहयोगको अभिवृद्धि गर्न नीतिगत आधारहरू तय गर्ने ।
- (ङ) अन्तर्राष्ट्रिय कानून, प्रचलन र विभिन्न मुलुकहरू बीच भइरहेका संघर्षहरूको विश्लेषण गराउने र प्राप्त जानकारीका आधारमा नीतिगत निर्णयका लागि अनुपोषण गर्ने ।
- (च) राष्ट्रिय जलस्रोत विकास परिपदबाट निर्णय भएका वा तोकेंका अन्य कामहरू गर्ने ।
- (छ) समितिले आवश्यकता अनुसार विभिन्न उप-समितिहरू गठन गर्न सक्ने छ र त्यसको जानकारी परिपदलाई दिनेछ ।

(६) जलस्रोत स्थायी समन्वय समितिको कार्यविधि :

- (क) जलस्रोत स्थायी समन्वय समितिको सचिवालयको काम जल तथा शक्ति आयोगको सचिवालयले गर्नेछ ।
- (ख) समन्वय समितिको बैठक आवश्यकता अनुसार वा वर्षमा कमिमा ४ पटक बस्नेछ ।
- (ग) समन्वय समितिमा हुने छलफल कार्यसूचि एवं तत् सम्बन्धी प्रतिवेदन र विवरण सचिवालयले तयार गर्ने छ । समितिले गरेको निर्णय र दिएको निर्देशनहरू श्री ५ को सरकारका सम्बन्धित निकायहरूले प्रचलित ऐन, नियमको परिधि भित्र रही कार्यान्वयन गर्ने, गराउने छन् ।
- (घ) समन्वय समितिका पार्टीगत सदस्यहरू परिपदमा भएका पार्टीगत सदस्यहरू नै हुने छन् ।

३ दम समन्वय समितिले गरेका काम र निर्णयहरू राष्ट्रिय जनसंघ विकास परिषदमा अनुमोदनका लागि पेश गरिनेछ ।

३ बजेट :- परिषद, समिति र उप-समितिका लागि आवश्यक बजेट जल तथा शक्ति आयोगको सचिवालय अन्तरगत छुट्टै व्यवस्था गरिनेछ ।

डा. द्वारिकानाथ ढुङ्गा
सचिव

विषय- राष्ट्रिय जनसंघ विकास परिषदका पुनर्गठन एवं कार्यकारण
कार्यवाहीका लागि निर्णय गरिनेछ ।

विषयगत प्रस्तावको माध्यमबाट जारी गरिनेछ ।

विषयगत प्रस्तावको माध्यमबाट जारी गरिनेछ ।

राष्ट्रिय जनसंघ विकास परिषदको पुनर्गठन गरी राष्ट्रिय जनसंघ विकास परिषदको विभिन्न
कार्यको लागि उक्त परिषदमा आवश्यक पर्ने कार्यका लागि निर्णय गरिनेछ ।
यो कार्यकारणमाथि विचार विनिर्माण गर्ने कार्य गर्ने गरिनेछ ।
प्राथमिकीका लागि निर्णय गरिनेछ ।
संघको पुनर्गठनका लागि राष्ट्रिय जनसंघ विकास परिषदको कार्यकारणमाथि
संबन्धित कार्यका लागि विचार विनिर्माण गर्ने कार्य गर्ने गरिनेछ ।
संघका कार्यका लागि निर्णय गरिनेछ ।
राष्ट्रिय जनसंघ विकास परिषदको पुनर्गठन एवं कार्यकारण तथा कार्यवाहीका लागि निर्णय गरिनेछ ।